

8.3.2013

VASTAANOTTOYKSIKÖN TILASTOKATSAUS 2012

1. Johdanto

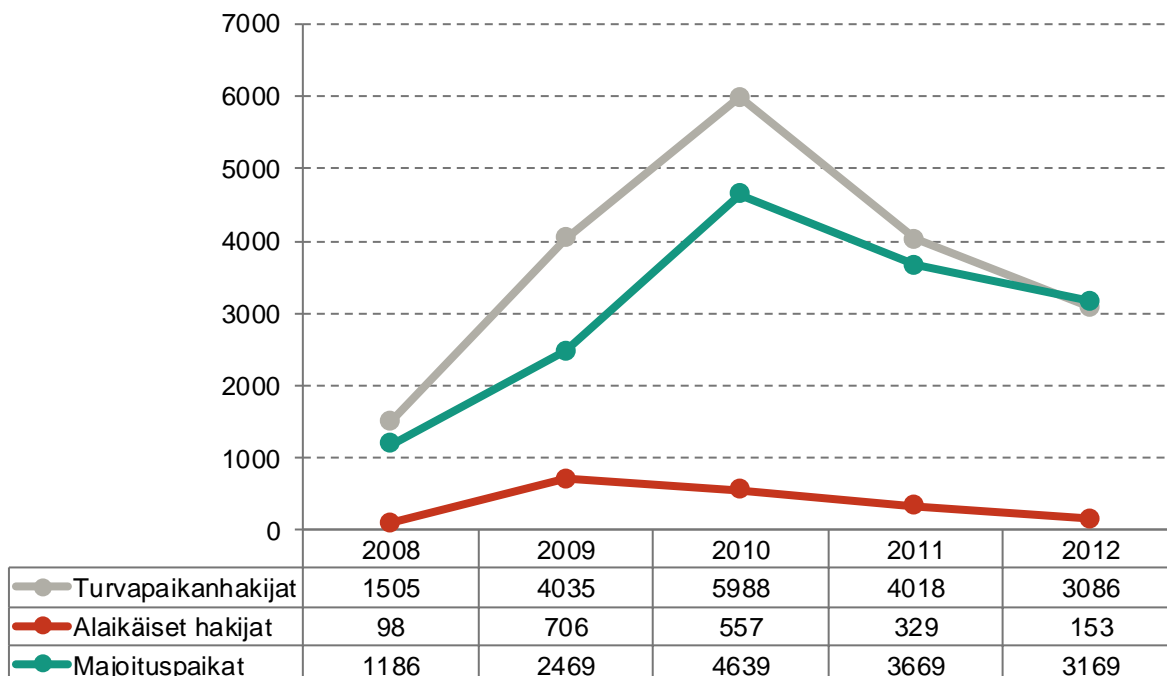
Tilastokatsauksessa kuvataan turvapaikanhakijoiden vastaanottojärjestelmän vuoden 2012 tunnuslukuja. Katsauksessa käydään läpi esimerkiksi majoituspaikkojen määrää ja sen vaihtelua vastaanottokeskuksissa. Lisäksi esitellään ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän tilastoja sekä tilastoja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntiin muuttamisesta.

2. Turvapaikanhakijoiden määrä vaikuttaa majoituspaikkojen määrään

Turvapaikanhakijoiden määrät ovat kääntyneet pieneen nousuun. Vuonna 2012 turvapaikanhakijoita tuli Suomeen 3 129, mikä oli lähes sama kuin edeltävänä vuonna, jolloin turvapaikanhakijoita oli 3086.

Ilman huoltajaa saapuvien alaikäisten turvapaikanhakijoiden määrä on vaihdellut vuodesta 2007 lähtien. Esimerkiksi vuonna 2008 ilman huoltajaa saapuneita alaikäisiä tuli Suomeen 706. Vuonna 2012 ilman huoltajaa saapuneita alaikäisiä turvapaikanhakijoita oli 167, mikä oli lähes sama kuin edellisenä vuonna, jolloin tulijoita oli 153.

Turvapaikanhakijat ja majoituspaikat vuosina 2008–2012

Hakijoiden määrä on edellisen vuoden lopulta ja majoituspaikkojen määrä kyseisen vuoden alusta.

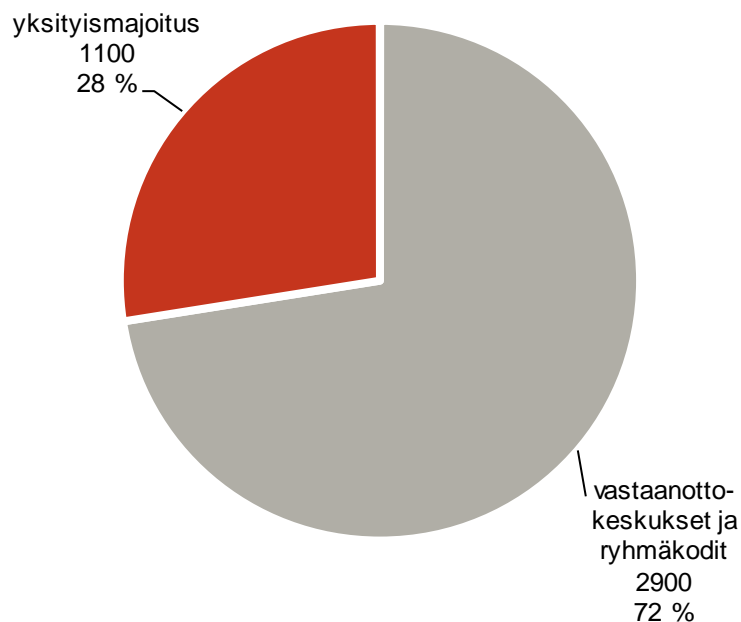

Turvapaikanhakijoiden määrän väheneminen on näkynyt vuodesta 2010 lähtien majoituskapasiteetin voimakkaana supistamisena. Vuoden 2010 alussa majoituspaikkoja vastaanottokeskuksissa oli 4 639, vuoden 2012 alussa paikkaluku oli 3 169. Joulukuussa 2012 paikkamäärä oli 3056. Alaikäisten yksiköissä majoituspaikkoja oli vuoden alussa 233 ja joulukuussa 2012 yhteensä 166 paikkaa.

Vuoden 2012 aikana lakkautettiin kolme vastaanottokeskusta 31.6., Helsingin Kyläsaaren yksikkö, Kontiolahti ja Kontioniemi. Lakkautusten joukossa olivat myös Kontiolahden alaikäisyksiköt.

Vastaanottojärjestelmässä oli 2012 kirjoilla kaikkiaan keskimäärin noin 4 000 turvapaikanhakijaa, joista alaikäisiä ilman huoltajaa saapuneita oli 120. Kaikista turvapaikanhakijoista noin 2 900 asui vastaanottokeskuksissa ja ryhmäkodeissa. Yksityismajoituksessa asui n. 1 100 henkilöä, mikä on yli 20 % turvapaikanhakijoista.

Turvapaikanhakijoiden majoittuminen vuonna 2012

Kuntapaikkaa odottavien, myönteisen oleskeluluvan saaneiden määrä vastaanottokeskuksissa oli vuoden 2012 aikana keskimäärin n. 400 henkilöä.

Turvapaikanhakijoiden vastaanotosta säädetään laissa kansainvälistä suojelua haakevan vastaanotosta (746/2011). Turvapaikanhakijoille tarjotaan vastaanottopalveluina

- tilapäinen majoitus turvapaikkaprosessin ajaksi
- akuutti sairaanhoito
- sosiaalipalveluja sisältäen vastaanottorahan
- tulkkipalveluja
- lainopillinen neuvonta
- työ- ja opintotoimintaa
- perusopetusikäisille lapsille peruskouluopetus.

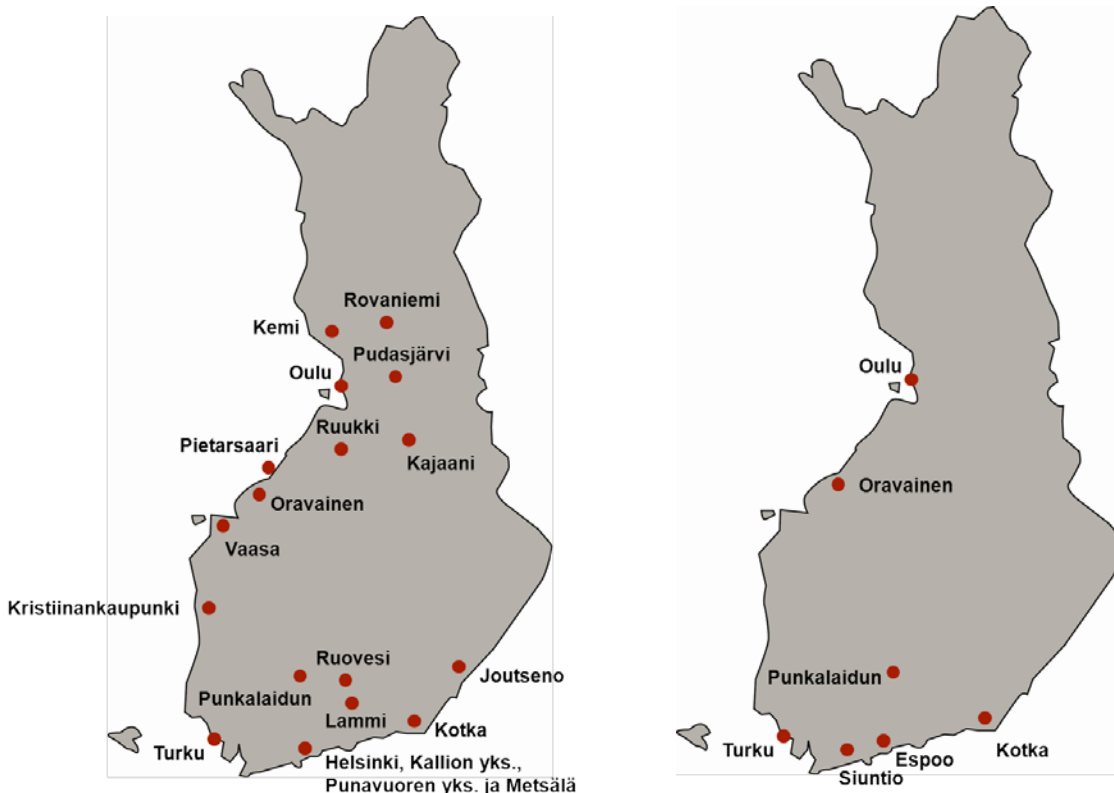

Turvapaikanhakijoiden vastaanotto järjestetään vastaanottokeskuksissa. Vastaanotto on kaksivaiheinen:

1. Uusi turvapaikanhakija majoitetaan ensiksi kauttakulkukeskukseen. Näissä kauttakulkukeskuksissa turvapaikanhakija asuu siihen saakka kunnes poliisi ja Maahanmuuttovirasto ovat suorittaneet turvapaikkakuulustelun ja -tutinnan. Kauttakulkukeskuksia ovat Helsingin, Turun, Oulun ja Joutsenon vastaanottokeskukset.
2. Tämän jälkeen henkilö siirretään odotusajan vastaanottokeskukseen odottamaan päätöstä turvapaikkahakemukselleen. Ilman huoltajaa saapuvat alaikäiset turvapaikanhakijat majoitetaan ryhmäkoteihin ja tukiasumisyksiköihin.

Maahanmuuttovirasto on pyrkinyt lisäämään hajasijoitusperiaatteella toimivia vastaanottokeskuksia, joissa turvapaikanhakijat majoitetaan normaaleihin vuokra-asuntoihin. Tämä menettely on vastaanottojärjestelmän kannalta joustavampi ja taloudellisempi vaihtoehto. Majoitettavien kannalta se lisää parhaimmillaan asukkaan itsenäisyyttä, oma-aloitteellisuutta ja mahdollisuutta normaaliin oman elämän hallintaan.

Vastaanottokeskusten ja alaikäisyksiköiden sijainnit

Vastaanottokeskukset 31.12.2012	Paikat	Alaikäisyksiköt 31.12.2012	Paikat
Helsinki/Kallio	200	Kotka	
Helsinki/Punavuori	200	• ryhmäkoti Koivula	14
Lammi (SPR)	150	Oravainen	
Metsälä + säilöpaikat	46+40	• ryhmäkoti Ruths	14
Joutseno	300	Oulu	
		• ryhmäkoti	14
		• tukiasumisyksikkö	26
Kemi, Rov. vok (SPR)	150	Turku	
Kajaani	150	• ryhmäkoti Pansio	14
Oravainen	160	• tukiasunnot Pansio	14
Oulu	260	• ryhmäkoti (Punkalaidun)	21
Oulu, Pudasjärvi	110	Siuntio	
Kotka	150	• ryhmäkoti	14
Kristiinankaupunki (SPR)	150	• tukiasunnot	14
Pietarsaari, Oravaisten vok	150	Espoo	
Punkalaidun, Turun vok (SPR)	100	• ryhmäkoti Ingas	11
Rovaniemi (SPR)	120	• tukiasunnot Siltatalo	10
Ruovesi (SPR)	150		
Ruukki (SPR)	150		
Siuntio (SPR)	20		
Turku (SPR)	150		
Vaasa	150		

3. Vastaanottokeskukset

Vastaanottokeskuksia ylläpitävät valtion ohella kunnat ja Suomen Punainen Risti.

Vuonna 2012

- valtiolla oli kaksi vastaanottokeskusta, yksi Joutsenossa ja yksi Oulussa. Oulun vastaanottokeskuksen sivutoimipiste sijaitsee Pudasjärvellä. Joutsenon vastaanottokeskus muutti Konnunsuon vankilan entisiin tiloihin huhtikuun 2012 aikana. Majoituskapasiteetti on 300 paikkaa.
- kunnallisia keskuksia olivat Helsingin, Metsälän, Kotkan, Vaasan, Oravaisten, Kontiolahden ja Kajaanin vastaanottokeskukset. Oravaisten keskuksella oli sivutoimipiste Pietarsaassa.
- SPR:n vastaanottokeskuksia olivat Siuntion, Turun, Punkalaitumen, Ruoveden, Lammin, Kristiinankaupungin, Kontioniemen, Ruukin, Rovaniemen ja Kemin keskuksukset.

4. Ryhmäkodit ja tukiasumisyksiköt

Ilman huoltajaa saapuvien majoitusyksiköt ovat ryhmäkoteja tai tukiasumisyksiköitä. Tukiasumisyksiköihin majoitetaan 16–17-vuotiaita nuoria. Ryhmäkotien majoitus- ja henkilöstömitoitusta säätelee lastensuojelulaki.

Majoituspaikkoja vähennettiin alaikäisyksiköistä yhteensä 68 paikalla vuoden aikana. Vuoden 2012 alussa ilman huoltajaa saapuneiden majoituspaikkoja oli yhteensä 233 ja vuoden lopussa 166.

5. Säilöönottoyksikkö

Ulkomaalainen voidaan sijoittaa säilöönottoyksikköön esimerkiksi silloin, jos on odotettavissa, että hän piiloutuu välttyäkseen käännättämiseltä tai maasta karkottamiselta. Turvapaikanhakija voidaan sijoittaa säilöön myös silloin, kun se on tarpeellista epäselvän henkilöllisyyden selvittämiseksi.

Suomen ainoa säilöönottoyksikkö toimii Metsälän vastaanottokeskuksen yhteydessä Helsingissä. Majoituspaikkoja on 40. Säilöönottoyksikön toimintaa ohjaa laki säilöön otettujen kohtelusta.

5.1. Säilöönottoyksikköön rekisteröidyt uudet asiakkaat 1.1.–31.12.2012

Säilöön otettuja yhteensä 410

Miehiä	362 (88,3 %)
Naisia	48 (11,7%)

Säilöönoton pituus 31.12.2012 mennessä päätyneiden rekisteröintien osalta: Keskiarvo oli 29,3 vrk; lyhin oli 0 vrk ja pisin 207 vrk mediaanin ollessa 17 vrk.

Alaikäiset säilöönottoyksikössä 1.1.–31.12.2012

Alaikäiset yhteensä	26
Ilman huoltajaa	4
Huoltaja mukana	22

Poikia	16
Tyttöjä	10

Alaikäisten säilöönoton keston keskiarvo 10,7 vrk. Lyhin 1 vrk, pisin 36 vrk. Nuorin alaikäinen oli 9kk, vanhin 17 v 9 kk.

Ilman huoltajaa olleiden alaikäisten kohdalla säilöönoton kesto oli keskimäärin 12 vrk; lyhin 1 vrk, pisin 24 vrk. Nuorin oli 15 v 9 kk ja vanhin 17 v 11 kk.

6. Ihmiskaupan uhrien auttaminen

Suomessa ihmiskaupan uhrien auttaminen toteutetaan keskitetysti Joutsenon vastaanottokeskuksessa marraskuusta 2012 alkaen. Oulun vastaanottokeskus koordinoi alaikäisten ihmiskaupan uhrien auttamista lokakuun loppuun saakka. Joutseno vastaa aikuisten ja alaikäisten uhrien auttamisesta. Oulun tietotaitoa käytetään edelleen ilman huoltajaa saapuneiden ihmiskaupan uhrien auttamistyössä. Lain mukaan vastaanottokeskuksen johtaja tekee päätöksen auttamisjärjestelmään ottamisesta ja auttamisen päättymisestä. Ihmiskaupan uhrin auttamisen sisällöt suunnitellaan tapauskohtaisesti. palveluina voidaan antaa erilaista neuvontaa ja ohjausta, kriisiapua, sosiaali- ja terveyspalveluja, asumispalveluja, turvallisuuspalveluja, taloudellista tukea vastaanottorahana tai toimeentulotukena.

Ihmiskaupan uhrin auttamisen sisällöt suunnitellaan tapauskohtaisesti. Palveluina voidaan antaa erilaista neuvontaa ja ohjausta, kriisiapua, sosiaali- ja terveystalveluja, asumispalveluja, turvallisuuspalveluja sekä taloudellista tukea vastaanottorahana tai toimeentulotukena.

Aikuisten ihmiskaupan uhrien/uhriepäilyjen määrä on kasvanut viime vuosina huomattavasti.

**Aikuiset auttamisjärjestelmässä, Joutsenon vastaanottokeskus
1.1.2006–31.12.2012**

	Ehdotettu*	Otettu	Kielteiset	Poistetu**
2006	6	6	-	1
2007	3	2	-	6
2008	12	13	-	-
2009	41	17	24	10
2010	55	44	5	9
2011	64	52	15	26
2012	63	47	8	35
yht.	244	181	53	87

*Ehdotettu merkitsee sitä, että tapausta tutkitaan ja selvitetään, otetaanko henkilö auttamisjärjestelmään.

**Tapaus on merkitty poistetuksi, jos henkilö on poistunut maasta, ei ole enää tarvinnut auttamisjärjestelmää tai saanut oleskeluluvan.

**Alaikäiset auttamisjärjestelmässä, Oulun vastaanottokeskus
1.1.2005–31.12.2012**

	Ehdotettu*	Otettu	Kielteiset	Poistetu**	Siirretty***
2005	4	4		0	
2006	3	3		0	
2007	3	3		1	
2008	3	3		5	
2009	2	0	1	0	
2010	8	4	3	1	1
2011	3	4	0	0	
2012	5	2	3	0	0
yht.	31	23	7	7	1

*Ehdotettu merkitsee sitä, että tapausta tutkitaan ja selvitetään, otetaanko henkilö auttamisjärjestelmään.

**Tapaus on merkitty poistetuksi, jos henkilö on poistunut maasta, ei ole enää tarvinnut auttamisjärjestelmää tai saanut oleskeluluvan.

***Henkilö on siirretty Joutsenon vastaanottokeskukseen.

6.1. Auttamisjärjestelmään otettujen ihmiskaupan uhrien uhriutumisperusteet ja sukupuolijakauma

Auttamisjärjestelmään otettujen ihmiskaupan uhreista yli 60% oli uhriutunut työperäisesti. Seksuaalisen hyväksikäytön uhreja oli n. 31 %.

Sukupuolijakaumaltaan uhreista naisia oli n. 40 % ja miehiä 60%.

7. Oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden siirtyminen vastaanottokeskuksista kuntiin

Vuoden 2012 aikana vastaanottokeskuksissa asui keskimäärin 400 oleskeluluvan saanutta henkilöä joka kuukausi.

Turvapaikanhakijan tulisi päästä siirtymään mahdollisimman nopeasti omaan asuntoon johonkin kuntaan sen jälkeen, kun hän on saanut turvapaikan. Silloin hänen kotoutumisensa suomalaiseen yhteiskuntaan pääsisi tehokkaasti käyntiin. Vastuu oleskeluluvan saaneiden kuntiin siirtymisestä on alueellisilla ELY-keskuksilla. Keskuksot neuvottelevat alueensa kuntien kanssa pakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta.

Riittävää määrää kuntapaikkoja ei ole löytynyt, minkä vuoksi Maahanmuuttovirasto on kehottanut vastaanottokeskuksia aktivoimaan oleskeluluvan saaneita muuttamaan omaehtoisesti kuntiin asumaan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vastaanottokeskukset ovat yhdessä oleskeluluvan saaneen henkilön kanssa tehneet suunnitelman asunnon etsimisestä ja muutosta johonkin kuntaan.

Vuoden 2012 lähes 1300 oleskeluluvan saanutta muutti omaehtoisesti kuntiin. Edellisvuoden aikana muuttajia oli koko vuonna yhteensä noin 1 100 henkilöä.

8. Vapaaehtoinen paluu

Maahanmuuttoviraston ja Kansainvälisen siirtolaisjärjestön IOM: yhteinen Paluumuuttohanke on ollut toiminnassa vuosina 2010–2012, ja kokonaispalaajamäärä on ollut n. 850 henkilöä.

Vuoden 2012 aikana palasi yhteensä n. 320 turvapaikanhakijaa vapaaehtoisesti kotimaahansa.

9. Talouden tunnusluvut

Vastaanotto toiminnan talouden tunnusluvut 2012

Vuosi	2009	2010	2011	2012
Taloudellisuus				
Vastaanoton kiinteät kustannukset/keskimääräinen prosentti kokonaiskustannuksista	60	60	52	50
- kiinteät kustannukset/milj €	53 185	53 725	38 009	34 053
- muuttuvat kustannukset/milj €	35 457	34 984	35 047	34 962

Kustannusvastaavuus/ kannattavuus				
Vastaanoton kokonaiskustannukset/milj €	88 642	88 709	73 056	69 015
Majoituspaikan hinta/vrk (€)				
- vok majoituksessa	40	43	45	48
- yksityismajoituksessa	17	17	15	14
- alaikäiset /ryhmäkodissa	146	180	249	233
- alaikäiset/tukiasunnoissa	82	98	123	145
- säilöönottoyksikössä	184	176	183	178
Tuottavuus				
Majoituspaikkojen käyttöaste/keskimäärin %)	90	85	78,5	90
Vastaanoton kapasiteetti				
Vastaanoton paikkaluku	3 582	4315	3 085	3054
Säilöönoton paikkaluku	40	40	40	40